ଦ୍ୱିତୀୟ ପାଠ

ଜାତୀୟ ସଂହତି

(National Integration)

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶରେ ରହିଛି ଆଞ୍ଚଳିକ ବିଭିନ୍ନତା ଓ ଭାଷାଗତ ବିଭିନ୍ନତା । ସେଥି ସହିତ ରହିଛି ଧର୍ମ, ସଂସ୍କୃତି, ପରମ୍ପରା ତଥା ସାମାଜିକ ଚଳଣି ଓ ଆଚ୍ଚର ବ୍ୟବହାରରେ ବିଭିନ୍ନତା । ସେହିପରି ଗୋଟିଏ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କର ଐତିହ୍ୟ, ସେମାନଙ୍କର ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ଓ ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର । ଦେଶର ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦ ମଧ୍ୟ ଦେଶର ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ସମାନ ଭାବରେ ଗଚ୍ଛିତ ନ ଥାଏ । କେଉଁଠାରେ ଖଣିଜ ସଂପଦର ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଅଛି ତ, ଅନ୍ୟ କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଜଳ ଓ ଜଙ୍ଗଲ ସମ୍ପଦ ଭରପୂର । ଆମ ଦେଶର ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ । ଦେଶର ସବୁ ଅଞ୍ଚଳର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ସମାନ ନୁହେଁ ।

ତେଣୁ କୁହାଯାଇଛି, ଆମ ଭାରତବର୍ଷ ଏକ ବିଭିନ୍ନତାର ଦେଶ । ଏଠାରେ ରହିଛି ଆଞ୍ଚଳିକ ବିଭିନ୍ନତା ଏବଂ ଧର୍ମ ଓ ଭାଷାଗତ ବିଭିନ୍ନତା । ଆମ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଜାତିର ଲୋକମାନେ ବସବାସ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଏହି ସମସ୍ତ ବିଭିନ୍ନତା ଓ ଭେଦ ଭାବକୁ ଭୁଲିଯାଇ ସମସ୍ତ ଭାରତୀୟ ନିଜକୁ ଗୋଟିଏ ଦେଶର ନାଗରିକ ବୋଲି ବିଚାର କଲେ ଓ ଦେଶପ୍ରାଣତାରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହେଲେ, ଦେଶରେ ଏକତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇ ପାରିବ ଓ ଜାତୀୟ ସଂହତି ବା ଜାତୀୟ ଏକତା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇପାରିବ ।

ଜାତୀୟ ସଂହତି କ'ଣ ?

ଜାତୀୟ ସଂହତି ଏକ ଭାବଗତ ଓ ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଧାରଣା । ଏକାତ୍ମବୋଧର ଏହା ଏକ ଉଦ୍‌ବେଳନ; ଅନୈକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଐକ୍ୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ବିଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଏକତାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା । ଜାତୀୟ ସଂହତିର ଉତ୍ସ ହେଉଛି ଜାତୀୟତାବୋଧ ବା ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟତାବୋଧ । ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନର ଉତ୍ସୁକତା ଜାତୀୟସଂହତିର ପଥକୁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରେ ।

ଜାତି, ଧର୍ମ, ଭାଷା ଓ ଆଞ୍ଚଳିକତାର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଯେତେବେଳେ ସମଗ୍ର ଦେଶବାସୀ ଦେଶାତ୍ମବୋଧରେ ଭାବବିହ୍ୱଳିତ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି ଓ ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ ମାତୃଭୂମିର ସନ୍ତାନ ରୂପେ ନିଜକୁ ନିଜ ଦେଶର ନାଗରିକତାର ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭ୍ରାତୃଭାବ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୁଏ ଓ ଜାତୀୟ ସଂହତି ସୁଦୃଢ଼ ହୁଏ ।

ଜାତୀୟ ସଂହତିର ମୂଳମନ୍ତ୍ର ହେଲା : ଦେଶାତ୍ମବୋଧର ପ୍ରେରଣା, ମାତୃଭୂମି ପ୍ରତି ଏକାନ୍ତ ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ ଓ ମାତୃଭୂମିର ନିରାପତ୍ତା ପାଇଁ ପ୍ରତିବଦ୍ଧତା ଏବଂ ଦେଶମାତୃକାର ସେବା ଓ ସଂକଳ୍ପର ପରାକାଷ୍ଠା । ଜାତୀୟ ସଂହତିରେ ବ୍ରତୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକ ନିଜକୁ ଜାତୀୟ ମହାସ୍ରୋତରେ ସାମିଲ କରିଦିଏ ଏବଂ ସେ ଭୁଲିଯାଏ ଆପଣାର ଜାତି, ଧର୍ମ,ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ବିଭିନ୍ନତାକୁ । ତେଣୁ ଜାତୀୟ ସଂହତି ଏକ ବହୁମୁଖୀ ସାମାଜିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ।

ଭାରତର ପୂର୍ବତନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି **ଡକ୍ଟର୍ ସର୍ବପଲ୍ଲୀ ରାଧାକ୍ରିଷ୍ଣନ୍‌ଙ୍କ** ଭାଷାରେ "ଜାତୀୟ ସଂହତି କାଦୁଅ ଓ ଇଟା ନିର୍ମିତ ଏକ ଗୃହ ନୁହେଁ । ଏହା ଏପରି ଏକ ଭାବନା, ଯାହା ଲୋକମାନଙ୍କର ହୃଦୟର ଗଭୀରତମ ଗହ୍ୱର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା ଦରକାର । ଏହି ଭାବନାର ଅନୁପ୍ରବେଶ ହିଁ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଜାଗ୍ରତ କରି ପାରିବ ।"

ଜାତୀୟ ସଂହତିର ସଂଜ୍ଞା :

ଜାତୀୟ ସଂହତିର କୌଣସି ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଓ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଜ୍ଞା ପ୍ରଦାନ କରିବା ସହଜସାଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥରେ, ଜାତୀୟ ସଂହତି "କ୍ଷୁଦ୍ର ଆଞ୍ଚଳିକ ମନୋଭାବକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ଜାତୀୟ ମହାସ୍ରୋତରେ ସାମିଲ ହେବାର ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ବୁଝାଏ ।"

ମାତ୍ର, ବ୍ୟାପକ ଅର୍ଥରେ ଏହା ଏକ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକ୍ରିୟା । "ଯେଉଁ ପ୍ରକ୍ରିୟା ମାଧ୍ୟମରେ ଗୋଟିଏ ଦେଶରେ ବାସ କରୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ସାମାଜିକ ଗୋଷ୍ଠୀ ସେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରାଷ୍ଟ୍ର ନାମରେ ନିଜର ପରିଚୟ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରନ୍ତି, ତାହାକୁ **'ଜାତୀୟ ସଂହତି'** କୁହାଯାଏ ।"

ବାସ୍ତବରେ ବିଭିନ୍ନ ଜାତି, ଧର୍ମ, ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଅଞ୍ଚଳର ସମୃଦ୍ଧିରେ ଜାତୀୟ ସଂହତିର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟେ । ଯେପରି କି ଶରୀରର ବିଭିନ୍ନ ଅଙ୍ଗର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସହିତ ମନୁଷ୍ୟର ସାମଗ୍ରିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଓ ବିକାଶ ଘଟିଥାଏ ।

ଜାତୀୟ ସଂହତି ବିଭିନ୍ନତାର ବିରୋଧୀ ନୁହେଁ । ମାତ୍ର **'ବିଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଏକତା'** ଓ **'ଅନେକତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ଏକତ୍ୱ'** ହେଉଛି ଜାତୀୟ ସଂହତିର ମୂଳାଧାର ଓ ମୂଳମନ୍ତ୍ର ।

ଜାତୀୟ ସଂହତିର ପ୍ରକାର ଭେଦ :

ଜାତୀୟ ସଂହତି ମୁଖ୍ୟତଃ ଛଅ ପ୍ରକାରର ।

ଯଥା:-

(କ) ରାଜନୈତିକ
(ଖ) ଅର୍ଥନୈତିକ
(ଗ) ସାମାଜିକ
(ଘ) ସାଂସ୍କୃତିକ
(ଙ) ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ
(ଚ) ନୈତିକ

ଭାରତ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଜାତୀୟ ସଂହତି :

ଆମ ଦେଶ ଭାରତବର୍ଷ ଏକ ବିଶାଳ ଦେଶ । ଏଠାରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରାୟ ୧୨୧ କୋଟି ଲୋକ ବାସ କରୁଛନ୍ତି । ଏତେ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ଜାତି, ଧର୍ମ, ବର୍ଣ୍ଣ, ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ବିଭିନ୍ନତା । ଏପରି ଏକ ବିରାଟ ଦେଶରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଅସମାନତା ରହିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଆମ ଦେଶରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି ସମ୍ବିଧାନ ସ୍ୱୀକୃତ ୨୨ ଗୋଟି ଭାଷାଭାଷୀ ଲୋକ। ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଦେଶରେ ରହିଛି ଶତାଧିକ 'କଥିତ-ଭାଷା'। ଭାରତରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି ଲକ୍ଷାଧିକ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ଓ ଜନଜାତିର ଲୋକ । ସେମାନଙ୍କର ଚଳଣି ଓ ସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ । ଭାରତରେ ରହିଛି ପ୍ରାକୃତିକ ଓ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭିନ୍ନତା । ଦେଶର ପଶ୍ଚିମରେ ରହିଛି ମରୁଭୂମି, ପୂର୍ବରେ ରହିଛି ଘଞ୍ଚ ଅରଣ୍ୟ, ଉତ୍ତରରେ ରହିଛି ହିମାଳୟ ପର୍ବତମାଳା ଏବଂ ଦକ୍ଷିଣ, ପଶ୍ଚିମ ଓ ପୂର୍ବ ସୀମାକୁ ଘେରି ରହିଛି ଯଥାକ୍ରମେ ବିଶାଳକାୟ ଭାରତ ମହାସାଗର, ଆରବ ସାଗର ଓ ବଙ୍ଗୋପସାଗର ।

ଜନ୍ ଷ୍ଟ୍ରାଚିଙ୍କ ପରି କେତେକ ବିଦେଶୀ ବିଦ୍ୱାନଙ୍କ ମତରେ, "ଭାରତରେ କେବେହେଲେ ଏକତା ନଥିଲା, ଏବେ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ"। ତାଙ୍କ ମତରେ, ଭାରତବର୍ଷରେ ସାମାଜିକ ବା ଧାର୍ମିକ ବା ରାଜନୈତିକ ଏକତା କଦାପି ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

ଅପରପକ୍ଷେ, **ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ** ଓ **ଶ୍ରୀଅରବିନ୍ଦଙ୍କ** ପରି ମହାପୁରୁଷମାନଙ୍କ ମତରେ ଭାରତରେ ସର୍ବଦା ଏକତା ରହି ଆସିଛି । ସନାତନ ଧର୍ମ ଭାରତର ଆତ୍ମା ସଦୃଶ । ବୈଦିକ ସଂସ୍କୃତି ଓ ସନାତନ ଧର୍ମ ସମସ୍ତ ଭାରତବାସୀଙ୍କୁ ଏକତାର ସୂତ୍ରରେ ବାନ୍ଧିରଖିଛି ।

ବିଶିଷ୍ଟ ଐତିହାସିକ **ଭିନ୍‌ସେଣ୍ଟ ସ୍ମିଥ୍‌ଙ୍କ** ମତରେ, ଭାରତ **'ଅନୈକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଐକ୍ୟ'** (Unity in diversity) ପାଇଁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ଏଠାରେ ରହିଛ **'ବିଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଏକତା'** ।

ଜାତୀୟ ସଂହତି ଦ୍ୱାରା ଏକତା ରକ୍ଷା କରାଯିବା ସହିତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସଂସ୍କୃତିଗତ ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ (ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା) ମଧ୍ୟ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହେ । ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ସାମାଜିକ ଭିନ୍ନତା ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଭୌଗୋଳିକ ଅଖଣ୍ଡତା

ପରିସର ମଧ୍ୟକୁ ଆଣି, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ "**ଜାତୀୟ ପରିଚୟ**" ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ଧାରା ବା ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ '**ଜାତୀୟ ସଂହତି**' କୁହାଯାଏ । '**ଜାତୀୟ ସଂହତି**' ଏକ ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଜନଶକ୍ତି ଗଠନରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ ।

୧୯୬୧ ମସିହାରେ ଆମ ଦେଶରେ ଗୋଟିଏ **ଜାତୀୟ ସଂହତି ପରିଷଦ** (National Integration Council) ଗଠନ କରାଗଲା । ଏହି ପରିଷଦ ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ ସଂହତିର ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଉପାଦାନ ଉପରେ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିଛନ୍ତି । ଯଥା :

୧. ଏକ-ନାଗରିକତା ।

୨. ବିଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଏକତା ।

୩. ଦେଶାତ୍ମବୋଧ ଭାବ ବା ଦେଶ ପ୍ରତି ଆନୁଗତ୍ୟ ଓ ଜାତୀୟ ପ୍ରତୀକ ପ୍ରତି ପ୍ରଗାଢ଼ ଅନୁରକ୍ତି ।

୪. ବିଭିନ୍ନ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ଭ୍ରାତୃଭାବ ବା ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ସଦ୍‌ଭାବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ।

୫. ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତା ଓ ଧର୍ମଗତ ସ୍ୱାଧୀନତା ଅଧିକାର ।

୬. ସମାନତା ।

୭. ସାମାଜିକ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରଦାନ ।

୮. ଭୌଗୋଳିକ ଅଖଣ୍ଡତା ।

୯. ଜାତୀୟ ସଂହତିର ସୃଷ୍ଟି ତଥା ଭାବଗତ ସଂହତି ଏବଂ ଭାଷା ଓ ପରମ୍ପରାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିଚୟ ।

୧୦. ନୈତିକ ସଂହତି ।

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

ଜାତୀୟ ସଂହତି ପରିଷଦ ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ, ସ୍ୱରାଷ୍ଟ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ, ସବୁ ରାଜ୍ୟର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ, ବିରୋଧୀ ଦଳର ସାତ ଜଣ ସଭ୍ୟ ଓ ବିଶିଷ୍ଟ ଶିକ୍ଷାବିତ୍‌ମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ । ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା, ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ଆଞ୍ଚଳିକ ବୈଷମ୍ୟ ଦୂର କରିବା ଓ ଦେଶରେ ସଦ୍‌ଭାବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟର ଭାରତରେ ଜାତୀୟ ସଂହତିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଗରେ ସମସ୍ତ ନେତୃବୃନ୍ଦ ସଚେତନ ଥିଲେ । ମାତ୍ର ଦେଶର ବିଭାଜନ ସମୟର ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ହିଂସାଭାବଜନିତ ଆଚରଣ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚକିତ କରି ଦେଇଥିଲା । ଫଳରେ, ଭବିଷ୍ୟତରେ ବିଭେଦକାରୀ **ଶକ୍ତିକୁ** ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବା ପାଇଁ ଏକ '**ଜାତୀୟ କର୍ମସୂଚୀ**' ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସମସ୍ତ ନେତୃବୃନ୍ଦ ତଥା ସମ୍ବିଧାନ ପ୍ରଣେତାମାନେ ଆଗଭର ହେଲେ । ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଣ୍ଡିତ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁଙ୍କ ଭାଷାରେ "**ଜାତୀୟ ସଂହତି ହେଉଛି ଆମର ଜାତୀୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ**" । ଏଭଳି ଏକ ଉକ୍ତି ପ୍ରଣିଧାନ ଯୋଗ୍ୟ ।

ଭାରତ ଭଳି ଏକ ବହୁ ଜାତି, ବହୁ ଧର୍ମ, ବହୁ ଭାଷାଭାଷୀ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଭିନ୍ନତାରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଜାତୀୟ ସଂହତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଗରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ବିହିତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ପାଇଁ ସମ୍ବିଧାନ ପ୍ରଣୟନ ସଭାରେ ସର୍ବସମ୍ମତି ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା : ଯଥା : –

୧. ସାଂସ୍କୃତିକ ବିଭିନ୍ନତାକୁ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯିବା ସହିତ ଜାତୀୟ ସଂହତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ।

୨. ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଉଚିତ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରଦାନ କରିବା ।

୩. ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଭ୍ରାତୃଭାବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ।

୪. ସମସ୍ତଙ୍କର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ବଜାୟ ରଖିବା ।

୫. ଦେଶର ସମ୍ବିଧାନକୁ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଆଇନ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ।

୬. **ଜାତୀୟ ପ୍ରତୀକ, ଯଥା – ଜାତୀୟ ପତାକା** ଓ **ଜାତୀୟ ସଙ୍ଗୀତ** ପ୍ରତି ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ।

୭. ସର୍ବାନ୍ତଃକରଣରେ ଧର୍ମଗତ ସଦ୍‌ଭାବ, '**ସର୍ବଧର୍ମ –ସମଭାବ**' ଓ ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତା ଆଚରଣ କରିବା ।

୮. ଦେଶର ଅଖଣ୍ଡତା ଓ ଐକ୍ୟ ରକ୍ଷା କରିବା ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଦଳଗତ ତଥା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିବଦ୍ଧ ହେବା ।

> **ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?**
>
> *ପ୍ରତିବର୍ଷ ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ୩୧ ତାରିଖ ଦିନଟିକୁ ଭାରତରେ ଜାତୀୟ ସଂହତି ଦିବସରୂପେ ପାଳନ କରାଯାଏ ।*

ଭାରତରେ ଜାତୀୟ ସଂହତି ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ କି ପ୍ରକାର ସାମ୍ବିଧାନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି ?

ଆମର ସମ୍ବିଧାନପ୍ରଣେତାମାନେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତରେ ଜାତୀୟ ସଂହତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଗରେ ଆମ ସମ୍ବିଧାନରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସମୁଚିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖିଛନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉଛି ନିମ୍ନୋକ୍ତ **ତିନିଗୋଟି** ବ୍ୟବସ୍ଥା; ଯଥା : –

(କ) **ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତା ଓ ସର୍ବଧର୍ମ-ସମଭାବ** (ଖ) **ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ** (ଗ) **ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ।** ଏ ସବୁର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଆଲୋଚନା ବିଧେୟ ।

(କ) ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତା ଓ ସର୍ବଧର୍ମ-ସମଭାବ :

ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତା ଓ **'ସର୍ବଧର୍ମ-ସମଭାବ'** ନୀତିକୁ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ ପୂର୍ବକ ସମ୍ବିଧାନର **'ପ୍ରସ୍ତାବନା'** ବା **ପ୍ରାକ୍‌କଥନ** (Preamble) ରେ ଭାରତକୁ ଏକ **"ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷ ରାଷ୍ଟ୍ର"** ବୋଲି ସୂଚିତ କରାଯାଇଛି । ଆମ ଦେଶରେ ପ୍ରଚଳିତ ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତା କହିଲେ ବୁଝାଏ : **(୧) ସବୁ ଧର୍ମ ପ୍ରତି ସହନଶୀଳତା ପ୍ରଦର୍ଶନ, ଏବଂ (୨) ପରସ୍ପରର ଧର୍ମ ପ୍ରତି ସହୃଦୟତା ଓ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ ।**

ଆମ ଦେଶରେ ପ୍ରଚଳିତ ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତା ସମ୍ପର୍କିତ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଅସ୍ତିସୂଚକ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ହେଲା :

୧. ଆମ ରାଷ୍ଟ୍ର କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧର୍ମ ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ନୁହେଁ ।

୨. ଆମର **'କୌଣସି ରାଷ୍ଟ୍ରଧର୍ମ'** ନାହିଁ ।

୩. ଧର୍ମ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବ୍ୟାପାର ।

୪. ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଧର୍ମଗତ ଓ ଉପାସନାଗତ ସ୍ୱାଧୀନତା ରହିଛି ।

୫. ସବୁ ଧର୍ମ ସମାନ ।

ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟ ଥିଲା ଏକ ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷ ଆନ୍ଦୋଳନ, କାରଣ ଏଥିରେ ସବୁ ଧର୍ମର ଲୋକ ଭାଗ ନେଇଥିଲେ ଓ ଦେଶ ପାଇଁ ପ୍ରାଣବଳି ଦେଇଥିଲେ । ସମ୍ବିଧାନର **ଧାରା ୧୪, ୧୫, ୧୬, ୨୫ ରୁ ୨୮ ଏବଂ ୨୯ ଓ ୩୦ରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଭାରତକୁ ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷ ରାଷ୍ଟ୍ର ରୂପେ ପରିଚିତ କରିବା ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।** ବିଗତ ୬୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଧର୍ମଗତ ସଦ୍‌ଭାବ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ସହିତ ଦେଶରେ ଶାନ୍ତି, ମୈତ୍ରୀ ଓ ଜାତୀୟ ସଂହତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାରେ ସଫଳ ହୋଇଛୁ ।

୨. ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ :

ଦେଶରେ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଲାଗି ଆମ ସମ୍ବିଧାନ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିବଦ୍ଧ । ଏ କଥା ମଧ୍ୟ **ସ୍ପଷ୍ଟ** ଭାବରେ ଆମ ସମ୍ବିଧାନର **'ପ୍ରସ୍ତାବନା'**ରେ ସୂଚିତ ହୋଇଅଛି । ସାମାଜିକ ଅନ୍ୟାୟ, ବୈଷମ୍ୟ ଓ ଭେଦଭାବ ଯୋଗୁଁ ଜାତୀୟ ସଂହତି ବାଧା ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ତେଣୁ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରଦାନ ଲାଗି ଯେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆମ ସମ୍ବିଧାନରେ ରହିଛି, ତାହାହେଲା ସମାନତାର ଅଧିକାର ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀନତାର ଅଧିକାର ଓ ଭ୍ରାତୃଭାବ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ, ଆମ ସମାଜର ଦୁର୍ବଳ ଶ୍ରେଣୀର ବ୍ୟକ୍ତି, ଯଥା – ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି ଓ ଜନଜାତି, ଶିଶୁ ଓ ମହିଳାମାନଙ୍କର ବିକାଶ ପାଇଁ ସମ୍ବିଧାନରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ଶିଶୁଶ୍ରମିକ ପ୍ରଥା ଉଚ୍ଛେଦ କରାଯାଇଛି । ମହିଳାମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଯାତନା ବା ତାଡ଼ନାରୁ ସୁରକ୍ଷା ମିଳିଛି ।

ଅର୍ଥନୈତିକ ଦୁର୍ବଳ ଶ୍ରେଣୀର ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ପାଇଁ **'ମାଗଣା ଆଇନ ସହାୟତା'** (Free Legal Aid) ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଛି । ଶ୍ରମିକଙ୍କ ପାଇଁ ଉଚିତ ପାରିଶ୍ରମିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଅନଗ୍ରସରବର୍ଗର ଲୋକମାନଙ୍କର ବିକାଶ ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁଦାନ ପ୍ରଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ସହିତ ଜାତୀୟ ସଂହତିର ସୁରକ୍ଷା କରି ପାରିଛି ।

ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ :

ଯେ କୌଣସି ରାଷ୍ଟ୍ରର ସମସ୍ତ ନାଗରିକଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ସ୍ୱଚ୍ଛଳ ହେଲେ ଜାତୀୟ ସଂହତି ସୁଦୃଢ଼ ହୋଇଥାଏ । ଭାରତ ପରି ଏକ ବୃହତ୍‌କାୟ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳର ସବୁ ନାଗରିକମାନଙ୍କର ସାମୂହିକ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ଏକ ଦୁରୂହ ବ୍ୟାପାର । ବିଶେଷ କରି ଇଂରେଜ ଶାସନ ସମୟରେ ଆମର ଆର୍ଥିକ ମେରୁଦଣ୍ଡ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଥିଲା । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଭାରତରେ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ଆମ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ପରିସ୍ଥିତି ସୁଧୁରିଛି । କୃଷି ଓ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅସାଧାରଣ ଅଗ୍ରଗତି ଘଟିଛି । ବଡ଼ ବଡ଼ କଳକାରଖାନାରେ ଲକ୍ଷାଧିକ ଶ୍ରମିକ ନିଯୋଜିତ ହେବା ଯୋଗୁଁ ସେମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ସ୍ୱଚ୍ଛଳ ହୋଇପାରିଛି । ଶିକ୍ଷା ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମ ଦେଶରେ ବୈପ୍ଳବିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଦେଇଛି । ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାରେ ଭାରତ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଛି । ସମାଜର ପଛୁଆ ବର୍ଗ ଓ ମହିଳାମାନେ ନିଯୁକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସଂରକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୁଯୋଗ ପାଉଛନ୍ତି । ଦେଶର ଜାତୀୟ ଆୟ ତଥା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଅଛି । ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜନମଙ୍ଗଳକାରୀ ନୀତିର ପ୍ରଣୟନ ଓ ପ୍ରୟୋଗ ଯୋଗୁଁ ସମାଜରେ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ଆଖିଦୃଶିଆ ହୋଇଛି, ଯାହାକି ଆମ ଦେଶରେ ଜାତୀୟ ସଂହତିର ବିକାଶ ପାଇଁ ଶୁଭଙ୍କର ହୋଇପାରିଛି ।

ଭାରତର ଜାତୀୟ ସଂହତି ପଥରେ ଥିବା ପ୍ରତିବନ୍ଧକଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ?

ଭାରତରେ ଜାତୀୟ ସଂହତି ଦିନକୁ ଦିନ ବିପନ୍ନ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ନିମ୍ନୋକ୍ତ କାରଣଗୁଡ଼ିକ ଯୋଗୁଁ ଜାତୀୟ ସଂହତି ଭାରତରେ ବାଧା ପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଛି ।

୧. ବହିଃଶତ୍ରୁ ଆକ୍ରମଣ ବା ଆକ୍ରମଣର ଆଶଙ୍କା :

ଭାରତର ନିରାପତ୍ତା ଓ ଅଖଣ୍ଡତା ପ୍ରତି ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି ମୁଖ୍ୟତଃ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ଚୀନ୍ ଓ ପାକିସ୍ଥାନର ଭାରତ ସହିତ ଥିବା ତିକ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ଯୋଗୁଁ । ସୀମାରେଖା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କାରଣରୁ ଭାରତ ସହିତ ଏହି ଦୁଇଟି ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସମ୍ପର୍କରେ ତିକ୍ତତା ରହିଛି । ଫଳରେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ ।

୨. ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦ :

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସନ୍ତ୍ରାସବାଦର ଭୟଙ୍କରତା କେବଳ ଭାରତ ନୁହେଁ, ଅନ୍ୟ ବହୁ ଦେଶର ନିରାପତ୍ତା ଓ ଜାତୀୟ ସଂହତି ପ୍ରତି ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ଆତଙ୍କବାଦୀଙ୍କର ସୀମାପାର ଅନୁପ୍ରବେଶ ଫଳରେ ଭାରତର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ନିରାପତ୍ତା ବିପଦସଂକୁଳ ହୋଇଅଛି ।

୩. ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକତା :

ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକତା ଭାରତର ଜାତୀୟ ସଂହତି ପ୍ରତି ଏକ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବିପଦ । ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ତିକ୍ତତା ଯୋଗୁଁ ଜାତୀୟ ସଂହତି ବ୍ୟାହତ ହୁଏ । ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକତାର ବିଭୀଷିକା ବା ଉଚ୍ଛୃଙ୍ଖଳତା ଯୋଗୁଁ ସମାଜରେ ଏକ ଅଶାନ୍ତ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟିହୁଏ । ଭାରତ ଏକ ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷ ରାଷ୍ଟ୍ର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ସାମୟିକ ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ବିଦ୍ୱେଷରୁ ମୁକ୍ତ ନୁହେଁ ।

ଯେତେବେଳେ ଧର୍ମର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ସମ୍ପ୍ରଦାୟକୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ବିରୋଧରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ ତଥା ଅନ୍ୟାୟ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ବା ରାଷ୍ଟ୍ର ବିରୋଧରେ ବିନିଯୋଗ କରାଯାଏ, ତାହାକୁ ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକତା କୁହାଯାଏ । ଫଳରେ ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ଅଶାନ୍ତ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଜାତୀୟ ସଂହତି ଓ ଜାତୀୟ ଏକତା କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହୁଏ ।

୪. ଆଞ୍ଚଳିକବୈଷମ୍ୟ :

ଆଞ୍ଚଳିକ ସ୍ୱାର୍ଥ ପ୍ରତି ଅଧିକ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ପ୍ରଦାନ ଓ ଆଞ୍ଚଳିକ ବୈଷମ୍ୟ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମନକୁ ଅଶାନ୍ତ କରେ ଓ ଆଞ୍ଚଳିକବାଦକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦିଏ, ଯାହା ଫଳରେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବାଦ ଜନ୍ମ ନିଏ । ବେଳେବେଳେ, କେତେକ ରାଜ୍ୟର ଲୋକମାନେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ରାଜ୍ୟ ଗଠନ ପାଇଁ ଦାବି

କରନ୍ତି ଓ ଆନ୍ଦୋଳନର ପନ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି, ଯାହାକି ଜାତୀୟ ସଂହତିର ବିରୋଧୀ ଅଟେ ।

୫. ଜାତିଗତ ଭେଦଭାବ :

ଉଚ୍ଚ-ନୀଚ ଜାତିଭେଦ ଭାରତର ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେଇଛି । ଫଳରେ ସମାଜରେ ଅସ୍ଥିରତା ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି ଏବଂ ଜାତୀୟ ସଂହତି ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଛି ।

ଭାରତରେ ଜାତୀୟ ସଂହତିର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ?

ଭାରତରେ ଜାତୀୟ ସଂହତିର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପଦକ୍ଷେପ ଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନରେ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଛି ।

୧. **ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଏକ ସୁଦୃଢ଼ ତଥା ସ୍ଥିର ଓ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା** ରହିଲେ ଦେଶର ଏକତା ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହେ । ଏକ ସ୍ଥିର ସରକାର ହିଁ ପ୍ରଗତିସୂଚକ ଓ ସଂସ୍କାରମୂଳକ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥାଏ । ଲୋକମାନଙ୍କର ଅସୁବିଧା ଓ ଅଭାବକୁ ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ସରକାର ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ଉଚିତ । ଏକ ଦୃଢ଼ ମନୋବଳ ଓ ରାଜନୈତିକ ଇଚ୍ଛା-ଶକ୍ତି ଥିବା ସୁଦୃଢ଼ ଓ ସ୍ଥିର ସରକାର ବାହ୍ୟ ଶତ୍ରୁ ଆକ୍ରମଣ ଓ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବିଶୃଙ୍ଖଳାର ଉପଯୁକ୍ତ ମୁକାବିଲା ବା ପ୍ରତିରୋଧ କରିପାରିବ ।

୨. **ଆର୍ଥିକ ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଓ ସୁସ୍ଥତା ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ବିକାଶ :** ଆର୍ଥିକ ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଓ ସୁସ୍ଥତା ଦେଶକୁ ଅଧିକ ସବଳ, ଉନ୍ନତ ଓ ବିକଶିତ କରେ ଏବଂ ଅର୍ଥନୈତିକ ତଥା ସାମାଜିକ ବୈଷମ୍ୟ ଦୂରକରେ । ଫଳରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଲୋପପାଏ ଓ ଜାତୀୟ ସଂହତି ସୁରକ୍ଷିତ ରହେ ।

୩. **ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ସହଯୋଗ ଓ ସହନଶୀଳତା ମନୋଭାବ :** କେବଳ ଆଇନ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକତାର ବିଭୀଷିକାକୁ ସ୍ଥାୟୀ ଭାବେ ରୋକା ଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ **'ସହଯୋଗ'** ଓ **'ସହନଶୀଳତା'** ମନୋଭାବ ସୃଷ୍ଟି । ଧର୍ମଗତ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା ଓ ଦ୍ୱେଷକୁ ସାମାଜିକ ସଚେତନତା ମାଧ୍ୟମରେ ଦୂର କରାଯାଇପାରିବ । ବ୍ୟକ୍ତିର ଉପାସନା ଓ ଧର୍ମଗତ ସ୍ୱାଧୀନତାର ସୁରକ୍ଷା ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ । ସେହିପରି ଜାତିଗତ ଭେଦଭାବର ବିଲୋପ ଜାତୀୟ ସଂହତିକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରେ ।

୪. **ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ** ଦ୍ୱାରା ସମାନତା, ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ ଓ ସ୍ୱାଧୀନ ମନୋଭାବର ପ୍ରସାର ଘଟେ ଏବଂ ଜାତୀୟ ଐକ୍ୟ ବା ସଂହତି ଅଧିକ ଉନ୍ନତ ଓ ବିକଶିତ ହୁଏ ।

୫. **ଉନ୍ନତମାନର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା :** ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ଜ୍ଞାନର ବିକାଶ, ଶିକ୍ଷା ମାଧ୍ୟମରେ ନୈତିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଧ ସୃଷ୍ଟି, ପାଠ୍ୟକ୍ରମର ଆଧୁନିକୀକରଣ ତଥା ଦେଶାତ୍ମବୋଧ ଜାଗ୍ରତକାରୀ ପାଠ୍ୟକ୍ରମର ପ୍ରଚଳନ ଓ ବୃତ୍ତିଭିତ୍ତିକ ଶିକ୍ଷାଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଗଲେ ଦେଶର ପ୍ରଗତି ଓ ଐକ୍ୟ (ସଂହତି)ର ବିକାଶ ଘଟିବ ।

୬. **ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂହତି :** ଏହା ମାଧ୍ୟମରେ ଜାତୀୟ ସଂହତି ବୃଦ୍ଧିପାଏ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ଜାତୀୟ ତଥା ଆନ୍ତଃରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ସାଂସ୍କୃତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଆୟୋଜନ କରାଯାଇ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଆଞ୍ଚଳିକ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଯଥୋଚିତ ପରିଚୟ ମିଳିଲେ, ସଂସ୍କୃତିଗତ ଭେଦଭାବ ବିଲୁପ୍ତ ହେବ ଓ ଜାତୀୟ ସଂହତି ଅଧିକ ସୁଦୃଢ଼ ହେବ ।

୭. **ନିର୍ବାଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା** ଅବାଧ, ମୁକ୍ତ ଓ ନିରପେକ୍ଷ ହେଲେ **'ଜାତିଭିତ୍ତିକ ଭୋଟ୍‌ବ୍ୟାଙ୍କ'** ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଦୁର୍ଗୁଣ ହ୍ରାସ ପାଇବ ଓ ଜାତୀୟ ସଂହତି ଉନ୍ନତ ହେବ ।

୮. **ସୁସ୍ଥ ରାଜନୈତିକ ପରମ୍ପରା** ଅନୁସୃତ ହେଲେ ସୁଦୃଢ଼ ଜନମତ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ଓ ସରକାରରେ ସ୍ଥିରତା ଆସିଥାଏ । ଏହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ, ସୁଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୁଏ । ସେଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ, ରାଜନୈତିକ ଦଳରେ ସ୍ଥିରତା ଓ ଦଳୀୟ ନେତୃତ୍ୱର ସ୍ୱଚ୍ଛତା ଏବଂ ଚରିତ୍ରବତ୍ତା, ତଥା ଉନ୍ନତ ରାଜନୈତିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ, ଯାହା ଜାତୀୟ ସଂହତିର ପରିପୂରକ ।

୯. ସର୍ବଶେଷରେ ରହିଛି **ଦେଶପ୍ରେମ ଭାବ।** ଦେଶପ୍ରେମରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ବ୍ୟକ୍ତି ଦେଶର ଏକତା ଓ ଅଖଣ୍ଡତା ରକ୍ଷା କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୁଏ । ଉନ୍ନତମାନର ଶିକ୍ଷା ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଚିନ୍ତାଧାରା ମାଧ୍ୟମରେ ଦେଶପ୍ରେମଭାବ ଜାଗ୍ରତ କରାଯିବା ଉଚିତ ।

ଉପସଂହାର :

ଭାରତ ପରି ଏକ ବହୁ ଭାଷାଭାଷୀ, ବହୁ ଧର୍ମ ଓ ବହୁ ଜାତି ବିଶିଷ୍ଟ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ଜାତୀୟ ସଂହତିର ଆବଶ୍ୟକତା ନିହାତି ଜରୁରି । ଆଇନଗତ ଶୃଙ୍ଖଳା ମାଧ୍ୟମରେ ଜାତୀୟ ସଂହତି ହାସଲ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ଜରୁରି ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପଦ୍ଧତିର ପ୍ରଚଳନ । ବଳପୂର୍ବକ ଜାତୀୟ ଏକତା ବା ଜାତୀୟ ସଂହତିର ବିକାଶ ଅସମ୍ଭବ । ସେଥିପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଉଛି **ଭାବାତ୍ମକ ଏକତା ଓ ସୁଦୃଢ଼ ମନୋବଳ । "ଏ ଦେଶ ମୋର ଓ ମୋ ନିଜ ଦେଶ ପାଇଁ ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ରହିଛି"** – ଏ ପ୍ରକାର ଭାବବିହ୍ୱଳତା ମନରେ ନଆସିଲେ, ଭାରତରେ **"ବିଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଏକତା"** ଆଣିବା ଓ **ଜାତୀୟ ସଂହତି ବଜାୟରଖିବା** ଏକ ଦୁରୂହ ଓ କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ବ୍ୟାପାର ହେବ । ଏହାର ସ୍ଥାୟୀ ସମାଧାନ ନିହାତି ଜରୁରି, କିନ୍ତୁ ତାହା ସମୟ ସାପେକ୍ଷ । ବ୍ୟକ୍ତି-ଚରିତ୍ର ପରିବର୍ତ୍ତିତ ନହେଲେ ଭାରତରେ ଜାତୀୟ ସଂହତିର ଗଠନ ଓ ବିକାଶ ଅପୂରଣୀୟ ରହିବ । ସେଥିପାଇଁ ଆମେ ସମସ୍ତେ ଆଗାମୀ ପିଢ଼ି ନିକଟରେ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ରହିବା ।

ରାଜନୀତି ବିଜ୍ଞାନ

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

୧. ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ୬୦ ଗୋଟି ଶବ୍ଦରେ ଲେଖ ।

(କ) ଭାରତରେ ଜାତୀୟ ସଂହତି ଗଠନ ପଥରେ କି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ରହିଛି, ତାହା ଆଲୋଚନା କର ।

(ଖ) ଭାରତରେ ଜାତୀୟ ସଂହତିର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକ ସଂକ୍ଷେପରେ ଲେଖ ।

୨. ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ୨୦ ଗୋଟି ଶବ୍ଦରେ ଲେଖ ।

(କ) ଆଞ୍ଚଳିକତା କାହିଁକି ଜାତୀୟ ସଂହତିର ଏକ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ? ତାହା ବୁଝାଇ ଲେଖ ।

(ଖ) ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂହତିର କିପରି ବିକାଶ ହୋଇ ପାରିବ ?

(ଗ) 'ଜାତୀୟ ସଂହତି ପରିଷଦ' ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ଜାତୀୟ ସଂହତିର ଉପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକ ସଂକ୍ଷେପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କର ।

(ଘ) 'ଜାତୀୟ ସଂହତି ପରିଷଦ'ର ଗଠନ ଓ ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଆଲୋଚନା କର ।

୩. ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଗୋଟିଏ ବାକ୍ୟରେ ଲେଖ ।

(କ) କିଏ କହିଥିଲେ, 'ଜାତୀୟ ସଂହତି ଆମର ଜାତୀୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ' ?

(ଖ) ଜାତୀୟ ସଂହତି ମୁଖ୍ୟତଃ କେତେ ପ୍ରକାରର ?

(ଗ) କେଉଁ ବର୍ଷ 'ଜାତୀୟ ସଂହତି ପରିଷଦ' ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ?

(ଘ) କେଉଁମାନଙ୍କ ପାଇଁ 'ମାଗଣା ଆଇନ ସହାୟତା' ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ?

(ଙ) ଜାତୀୟ ସଂହତିର ମୂଳ ମନ୍ତ୍ର କ'ଣ ?

(ଚ) ଆମ ଦେଶରେ 'ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତା' କହିଲେ କ'ଣ ବୁଝାଏ ?

●●